

LES FOR LIVET

STRATEGISK PLAN FOR LESING I ROGALAND 2005- 2009

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

"Alle i Rogaland skal ha tilgang til, glede og utbytte av litteratur"

LES FOR LIVET

STRATEGISK PLAN FOR LESING I ROGALAND 2005 - 2009

"Alle i Rogaland skal ha tilgang til, glede og utbytte av litteratur"

Innhold

1.0	Innledning	2
2.0	Bakgrunn	3
3.0	Regionale aktører	3
3.1	Andre aktører	4
4.0	Leseprosjekter i Rogaland	5
5.0	Strategier	6

Heile vårt liv

Av Rasmus Løland

Hele vårt liv det er som ei ferd
på havet med storm og bylgjer,
so tidt me må spyrja um det er verd
all møda som med det fylgjer.

Tyngde me er av otte og sut
i all' våre levedagar.
Som skuggen fyl suti oss inn og ut,
når me etter gleda jagar.

Sæl er den som kann taka alt
som lagad, som vil vårt beste.
Han hev funne ei sjelero,
som er det tryggaste feste.

1.0 Innledning

Det er en målsetning at alle som bor i fylke skal ha tilgang til litteratur. Lesing er en grunnleggende kunnskap for annen læring, personlig utvikling og samfunnsdeltakelse. Den enkeltes leseferdigheter legger grunnlaget for kompetanseutvikling, næringsutvikling og kulturutvikling i Rogaland. Les for livet er en strategisk plan for Rogaland fylkekommune og inngår som en del av fylkeskommunens planverk. Planen vil være førende for fylkeskommunens arbeid med lesetiltak, og for fylkeskommunens samarbeid med andre om tiltak for litteratur og lesing.

Mål for planen er:

- **Leseglede for alle.**

Lesing dreier seg ikke bare om teknikk og ferdigheter. Tilegnelse av leseferdigheter er ofte gjennom de gode opplevelsene med litteratur og tekst. Gode leseopplevelser må tilrettelegges i tilknytning til blant annet undervisning, arbeidslivet og fritid. Målet er at alle skal ha tilgang på mangfoldet innen litteraturen; å fokusere på de gode litteraturopplevelser for den enkelte gjennom aktiv satsing på litteraturformidling og litteraturproduksjon.

- **Økt tverrfaglig samarbeid.**

Mange aktører ønsker å bidra til å øke lesekompetansen i fylket. De viktigste er undervisningsinstitusjoner, forskningsinstitusjoner, barnehager, bibliotek og øvrige kulturaktører. Gjennom plan for lesing blir aktørene oppmuntret til tverrfaglig samarbeid for å styrke lesekompetansen hos alle i Rogaland. Alle innbyggerne i fylket skal kunne ha tilgang til et bredt utvalg av litteratur.

- **Kompetanseheving til litteraturformidlere.**

Kompetanseheving til ulike aktører innenfor litteraturfeltet er nødvendig for å styrke leseferdighetene i befolkningen. Målet er at alle aktører som arbeider med lesestimulering og litteratur, skal ha tilgang til kompetansehevende kurs- og utdanningstilbud.

2.0 Bakgrunn

Flere leseundersøkelser viser at norske barns leseferdigheter ligger på et bekymringsfullt lavt nivå. Derfor har Kultur- og kirkedepartementet og Utdannings- og forskningsdepartementet bevilget betydelige midler til prosjekter innen lesestimulering og litteraturformidling gjennom ”Den kulturelle skolesekken” og tiltaksplanen ”Gi rom for lesing 2003 -2007”

Det er viktig å understreke at lesekompetanse er ikke bare en sak for skolen, lesekompetanse angår hele samfunnet. Krav i arbeidslivet øker kravet til den enkeltes lesekunnskaper. Dette gjør at den enkeltes mestringsnivå i lesing i høy grad er et samfunnsspørsmål, og et politisk spørsmål. Om lag tretti prosent av den voksne befolkningen har så dårlige leseferdigheter at det hindrer dem i å delta i samfunnet på lik linje med andre. Mellom tre og fem prosent av elevene i norske skoler har dysleksi.

Det er svært viktig at ressursene hver enkelt kommune bruker på lesestimulering, ses i en større sammenheng. Erfaring og kunnskapsoverføring av ulike prosjekt bør videreformidles innen den enkelte kommune, men også mellom kommunene. Tverrfaglig samarbeid mellom ulike aktører er viktig for å bedre leseferdighetene i befolkningen.

3.0 Regionale aktører

Rogaland består av 26¹ kommuner med til sammen 385000 innbyggere. Kommunene er de største bidragsyterne til ulike lesestimuleringstiltak. Kommunene har ansvaret for blant annet barnehager, grunnskolen, voksenopplæring, kulturskolene, helseinstitusjoner og folkebibliotek.

Universitetet i Stavanger bidrar til økt lesekompetanse til den enkelte, næringslivet, samfunnet utvikling og verdiskaping, gjennom å flytte kunnskapsgrenser og formidle ny kompetanse.

Universitetet i Stavanger har internasjonalt anerkjent kvalitetsstandard innen utdanning, formidling, forskning og utviklingsarbeid. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning (Lesesenteret) er et nasjonalt ressurscenter for lesing og leseopplæring, et nasjonalt spesialpedagogisk kompetansesenter, og samtidig en del av Universitetet i Stavanger.

¹ 01.01.06

Fylkesmannens utdanningsavdeling arbeider med statlige oppgaver som skal styrke lesekompetansen i de ulike barnehagene, grunnskolene, videregående opplæring, voksenopplæring og høyere utdanning.

Rogaland fylkeskommune vil sammen med kommunene i Rogaland, Fylkesmannen i Rogaland, universitetet i Stavanger og partnere i næringslivet med flere, arbeide for styrke lesingskompetansen til alle innbyggerne i Rogaland. Kulturseksjonen arbeider med litteraturformidling, kompetansehevings tiltak og tverrfaglige møteplasser for ulike aktører. Kulturseksjonen har ansvaret for litteratursatsningen i den ”Den kulturelle skolesekken”, samt et samarbeid med skolebibliotekene i de videregående skolene vedrørende litteraturformidling.

3.1. Andre aktører

Bokhandlere

Det finnes 45 bokhandlere i Rogaland. De fleste er nasjonale bokhandlerkjeder. Flere bokhandlere har ulike former for litteraturarrangementer og forfatterpresentasjoner, samt ulike lesekampanjer. Mange lokale bokhandlerne samarbeider med folkebibliotek og skoler om litteraturformidling.

Forlag

Det finnes en rekke mindre forlag i fylket. Wigestrand forlag er registrert som medlem av Den norske forleggerforeningen. Det er over hundre bokutgivere fra ulike institusjoner, organisasjoner, kommuner og enkeltpersoner i fylket.

Forfattere

40 skjønnlitterære forfattere i Rogaland er organisert i eget forfatterforum. Det finnes en rekke skribenter i Rogaland som er knyttet til Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening.

Teater

I Rogaland finnes to faste teatre, Rogaland Teater og Haugesund Teater. Barne- og ungdomsteater er et prioritert satsningsområde i Rogaland, I tillegg finnes det en rekke friteatergrupper, amatørteater, fortellere m.m.

Frivillige organisasjoner

Voksenopplæringsforbundet gjennom de frivillige voksenopplæringsorganisasjonene (VOFO), deltar årlig med over hundre personer på ulike former for litteraturkurs. Stavanger AOF arbeider med ulike bedrifter og fagorganisasjoner når det gjelder kurs for voksne med lesevansker.

Dysleksiforbundet er en landsomfattende interesseorganisasjon for alle med lese- og skrivevansker. Dysleksiforbundet ble etablert i 1976 og har nå ca 4500 medlemmer. I Rogaland finnes forbundet representert på Haugalandet og i Stavanger. Folkeakademiene er representert i 14 kommuner i Rogaland. Gjennom lokale arrangementer, turneer og samarbeid med bl.a. lokale bibliotek, presenterer Folkeakademiene en rekke ulike litteraturarrangementer.

4.0 Kartlegging av lesetiltak i Rogaland

Mange aktører driver med ulike former for lesestimuleringstiltak. Den viktigste lesestimuleringen foregår i undervisningen i grunnskolen. I grunn- og videregående skoler er lesing en viktig del av læreplanen. Bibliotekene i Rogaland (folke- og skolebibliotek) låner ut over 2,6 millioner bøker i året. Resultatene av kartleggingen av lesetiltakene er fyldig presentert i vedlegg til leseplanen.

4.1 Leseprosjekter i fylket

Det finnes et mangfold av leseprosjekt i fylket. De aller fleste retter seg mot barn og unge. De viktigste samarbeidspartnerne er grunnskolen og folkebibliotekene. Disse institusjonene, som begge er kommunalt drevet, legger betydelige ressurser inn i arbeidet for å øke leselysten og lesekompetansen. Selv om de aller fleste leseprosjektene er rettet mot den samme målgruppen, finnes det forskjeller mellom prosjekter som hovedsakelig blir initiert fra skolens side og prosjekter med utgangspunkt i bibliotekene. I skolen legges det i større grad opp til prosjekt for leseopplæring og lesetrening, spesielt innenfor norskfaget. På bibliotekene er prosjektene i større grad rettet mot fritidslesingen og litteraturopplevelsen. I kommuner med helhetlige planer for samarbeid mellom skole, bibliotek og eventuelt andre, kan aktørene finne fram til og avklare hvilke former for arbeidsdeling det skal være mellom ulike prosjekter.

5.0 Strategier

Det er en målsetning at alle som bor i fylket skal ha tilgang på litteratur. Lesing er en grunnleggende kunnskap for annen læring, personutvikling og samfunnsdeltakelse. Rogaland fylkeskommune vil gjennom ulike strategier styrke lesingskompetansen til alle innbyggerne i Rogaland.

Styrke lesekompetansen til alle innbyggerne i Rogaland

- Arbeide for helhetlig leseplaner i den enkelte kommune i Rogaland.
- Bidra til å samordne satsingen på lesing gjennom "Den kulturelle skolesekken" og "Gi rom for lesing".
- Arrangere samlinger/konferanser med fokus på lesekompetanse/ferdigheter.
- Arbeide for å styrke leseferdighetene til den enkelte i arbeidslivet, gjennom frivillige organisasjoner, og ulike institusjoner.
- Opprette leseombud på ulike institusjoner.

Videreutvikle bibliotekene i Rogaland

- Styrke folkebibliotekene gjennom økt tverrfaglig samarbeid med andre aktører.
- Satse på flere og bedre skolebibliotek
- Styrke skolebibliotekenes rolle på skolen.

Øke kompetansen om lesing og lesestimulering

- Tilby kurs og kompetanseheving for lærere, bibliotekansatte, studenter, litteraturformidlere og andre som arbeider med lesing.
- Anvende forskning, for å øke kunnskapen til ulike aktører i lesing og lesestimulering.
- Arbeide for et økt tverrfaglig samarbeid mellom forskningssektoren og litteraturformidlerne for kompetanseheving på litteraturfeltet.
- Utvikle kvalifiserte formidlere til fritidsarenaer.

Satse på litteratur

- Arbeide for å styrke litteraturformidlingen, ved bruk av forfattere og litteraturformidlere i barnehager, skoler, arbeidsliv, frivillige organisasjoner, institusjoner og i bibliotek.
- Formidle ny aktuell litteratur til ulike litteraturformidlere.
- Synliggjøre nye trender og sjangere på litteraturfeltet.